

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi konkurssilain sekä takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 24 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi konkurssilain sekä takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 24 §:n muuttamisesta (HE 86/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö
- oikeusneuvos Marjut Jokela, korkein oikeus
- käräjätuomari Eija Iivonen, Helsingin käräjäoikeus

- valtionsyyttäjä Mika Ilman, Valtakunnan-syyttäjänvirasto
- konkurssiasiamies Eeva Arko-Koski, Konkurssiasiamiehen toimisto
- rikostarkastaja Jaakko Christensen, keskusrikospoliisi
- rikostarkastaja Ilkka Koskimäki, Helsingin poliisilaitos
- ylitarkastaja Seija Kareinen, Verohallinto
- asianajaja Markku Savolainen ja asianajaja Sami Uoti, Suomen Asianajajaliitto
- asiantuntija Riikka Tähtivuori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- professori Tuula Linna
- ma. professori Mikko Vuorenpää.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että konkurssilakiin lisätään säännös velallisen itsekriminointisuojausta. Säännöksessä määritettäisiin itsekriminointisuojan ulottuvuus konkurssimenettelyssä. Tämä on tarpeen, koska Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, johon myös korkeimman oikeuden oikeuskäytäntö osin perustuu, on luonteeltaan tapauskohtaista, minkä vuoksi siitä on vaikeaa johtaa yleistä oikeusohjetta.

Lakiehdotuksen mukaan velallinen, joka on rikoksesta epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä, ei olisi velvollinen antamaan pesänhoitajalle konkurssilain edellyttämiä tietoja niistä seikoista, joihin epäily tai syyte perustuu.

Pesänhoitajille pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta varojen puutteeseen raukeavissa konkurssissa valtion varoista maksettavan palkkion ja kustannusten korvauksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi.

Konkurssilakiin ehdotetaan myös otettavaksi säännös siitä, että pesänhoitajan tulisi tarvittaessa syyttäjälle toimitettavan velallisselvityksen sijaan tehdä tietyistä pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä ilmoitus poliisille. Tavoitteena on muun muassa tehostaa harmaan talouden torjuntaa asettamalla pesänhoitajalle tietyin edellytyksin velvollisuus rikosilmoituksen tekemiseen myös varattomuuteen raukeavas-

sa konkurssipesässä. Tehtävästä aiheutuvan lisätyön korvaamiseksi ehdotetaan, että siitä voitaisiin tuomioistuimen päätöksellä maksaa valtion varoista erillinen palkkio. Syyttäjän läsnäoloa konkurssiasiain istunnossa koskeva säännös kumottaisiin, eikä syyttäjälle myöskään enää automaattisesti toimitettaisi velallisselvitystä.

Konkurssilakiin otettaisiin täsmentävä säännös siitä, että julkisselvittäjän tehtäviin kuuluu päätösvallan käyttö pesässä. Takaisinsaannista

konkurssipesään annettua lakia muutettaisiin niin, että takaisinsaantikanteen määräaika olisi yksi vuosi laskettuna konkurssin alkamisesta.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Rikosilmoituksen tekeminen ja pesänhoitajan palkkio varattomuuteen raukeavissa konkurssipesissä

Valtioneuvosto on tammikuussa 2012 hyväksynyt harmaan talouden vastaisen ohjelman, jonka tavoitteena on edistää talousrikosten selvittämistä ja rikosvastuun toteutumista. Ohjelmaan liittyen hallituksen esityksessä ehdotetaan konkurssilakiin (120/2004) muutosta, jonka mukaan pesänhoitajan tulisi tehdä tietyistä rikos epäilyistä ilmoitus poliisille. Sen selvittäminen, sisältyykö velallisen konkurssia edeltävään toimintaan rikoksia, kuuluu jo nykyisen lainsäädännön mukaan pesänhoitajan tehtäviin. Varattomuuteen raukeavassa konkurssipesässä rikosilmoituksen tekemistä ei kuitenkaan edellytetä, vaan rikosilmoituksen tekeminen kuuluu käytännössä syyttäjälle, joka harkitsee tutkintapyyntöä tekemistä pesänhoitajan laatiman velallisselvityksen perusteella.

Lakivaliokunta kannattaa konkurssipesiin mahdollisesti liittyvien väärinkäytösten paljastamisen tehostamista. Tämä on tärkeää erityisesti varattomuuteen raukeavissa konkurssipesissä. Tähän nähden on perusteltua ja tarkoituksenmukaista siirtää tutkintapyyntöä tekeminen pesänhoitajille, koska heillä on konkurssipesän selvittämisen kautta syyttäjää paremmat mahdollisuudet arvioida tutkintapyyntöä tekemisen tarpeellisuutta. Muutos vähentää päällekkäistä

työtä ja yksinkertaistaa ja nopeuttaa rikosasian käsittelyä.

Valiokunnan mielestä tutkintapyyntöä tekemisvelvollisuuteen on esitetyin tavoin perusteltua jättää joustavuutta, sillä kaikkien, vähäistenkin epäselvyyksien ilmoittamista ei voida pitää yleisen edun kannalta tarpeellisenä eikä esitutkintaviranomaisen rajallisten voimavarojen kannalta tarkoituksenmukaisena. Jotta uusi sääntely myös käytännössä toteuttaa sille asetettuja tavoitteita ja väärinkäytöksiä saatetaan tutkintaan, on kuitenkin tärkeää, ettei kynnys rikosilmoituksen tekemiseen muodostu korkeaksi. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että konkurssiasiain neuvottelukunta laatii pesänhoitajille selkeät ohjeet ilmoitettavista rikoksista ja ilmoitusten laatimisesta.

Pesänhoitajien kannalta rikosilmoitusvelvollisuus on raukeaviin konkurssipesiin nähden uusi tehtävä, joka palvelee ennen muuta yleistä etua. Tämän vuoksi valiokunta pitää perusteltuna, että samassa yhteydessä mahdollistetaan myös se, että valtion varoista voidaan maksaa pesänhoitajalle tutkintapyyntöä tekemisestä aiheutuvasta lisätyöstä palkkiota. Valiokunta puoltaa myös esitystä siitä, että pesänhoitajan palkkion ja kulukorvauksen enimmäismäärää pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta varattomassa konkurssipesässä korotetaan nykyisestä 500 eurosta 1 000 euroon. Saadun selvityksen mukaan nykyinen enimmäismääränsäkään korvaus ei käytännössä vastaa pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta aiheutu-

vaa työmäärää. Koska varattomissakin konkurssipesissä pesäluettelo ja velallisselvitys tulee voida laatia asianmukaisesti ja laadukkaasti, on tärkeää, että korvaustason riittävyyttä seurataan myös jatkossa.

Velallisen itsekriminointisuoja konkurssimenettelyssä

Hallituksen esitykseen sisältyy periaatteellisesti merkittävä ehdotus, jonka mukaan konkurssilakiin sisällytettäisiin uusi säännös velallisen itsekriminointisuoja konkurssimenettelyssä. Ehdotuksen mukaan, jos velallinen on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta, hän ei olisi velvollinen antamaan pesähoitajalle konkurssilain 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja niistä seikoista, joihin epäily tai syyte perustuu.

Itsekriminointisuojaalla tarkoitetaan periaatetta, jonka mukaan rikoksesta epäiltyä tai syytettyä ei voida pakottaa eikä painostaa myötävaikuttamaan oman syyllisyytensä selvittämiseen. Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa itsekriminointisuojaasta määrätään nimenomaisesti. Yleissopimuksen mukaan rikossyytettyä tutkittaessa ketään ei saa pakottaa todistamaan itseään vastaan tai tunnustamaan syyllisyytensä (14 artiklan 3 kappaleen g kohta). Euroopan ihmisoikeussopimukseen ei sisälly nimenomaista määräystä itsekriminointisuojaasta, mutta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisuisaan katsonut, että kyseinen periaate sisältyy ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa säädettyyn oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Itsekriminointisuoja on tunnustettu periaate rikosprosessissa myös Suomessa, ja siitä on otettu nimenomainen säännös uuden esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 3 §:ään.

Itsekriminointisuoja on keskeisesti rikosprosessiin liittyvä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tae, mutta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön ja korkeimman oikeuden uusimman oikeuskäytännön myötä sillä on katsottu olevan vaikutusta myös rikosprosessin ulkopuolisissa menettelyissä, joissa henkilö on sanktion uhalla veloitettu antamaan tietoja. Tällainen menettely on muun muassa

konkurssi, jossa velalliselle on konkurssipesän selvittämiseksi ja velkojien maksunsaantioikeuden turvaamiseksi säädetty laaja tiedonanto- ja myötävaikutusvelvollisuus (konkurssilain 4 luvun 5 §). Velallisella on konkurssissa myös velvollisuus vahvistaa pesäluettelo oikeaksi (konkurssilain 4 luvun 6 §). Kyseisten velvoitteiden täyttämisen tehosteeksi tuomioistuin voi määrätä uhkasakon tai tietyin edellytyksin painostusvankeutta (konkurssilain 4 luvun 11 §). Viime kädessä sovellettaviksi voivat tulla myös rikoslain säännökset, sillä salaamalla omaisuuttaan tai antamalla vääriä tietoja konkurssimenettelyssä velallinen voi syyllistyä rikoslain 39 luvun 2 §:ssä säädettyyn velallisen petokseen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisuisaan vahvistanut, ettei viranomaismenettelyihin liittyvä tiedonantovelvollisuus itsessään loukkaa itsekriminointisuoja eikä periaate sinällään estä velvoitteiden sanktioimista tai väärin tietojen antamisen kriminalisoimista. Tilannetta on kuitenkin arvioitu toisin, kun viranomaismenettelyn kanssa samanaikaisesti tutkitaan rikosta ja rikoksesta epäiltyä tai syytettyä vaaditaan viranomaismenettelyssä sanktion uhalla antamaan tietoja, joilla on merkitystä rikosasiasa.

Lakivaliokunta toteaa, että itsekriminointisuojaasta laissa säätäminen on haasteellista. Kyse on periaatteesta, jonka sisältö ja ulottuvuus perustuvat yksittäisiä tapauksia koskevaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöön ja korkeimman oikeuden oikeuskäytäntöön, joista voi olla vaikeaa johtaa yleistä oikeusohjetta. Periaatteen sisältö myös täsmenyy ja voi saada uusia ulottuvuuksia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen uusien ratkaisujen myötä.

Itsekriminointisuojaasta laissa säätämisen tekee haasteelliseksi myös se, että suoja on mahdollista toteuttaa eri tavoin. Tämä on tullut esiin myös lakivaliokunnassa hallituksen esitystä käsiteltäessä, sillä valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemykset itsekriminointisuojaasta ja sen toteuttamistavasta olivat erisuuntaisia. Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista on kannattanut hallituksen esityksessä ehdotettua

ratkaisua tai hyväksynyt sen toteuttamisen. Osa taas on pitänyt parempana ratkaisua, jota on ehdotettu hallituksen esityksen valmistelua edeltävässä oikeusministeriön työryhmässä. Työryhmän ehdotuksen mukaan itsekriminointisuoja konkurssimenettelyssä ei kirjattaisi konkurssilakiin. Velallisen tiedonanto- ja myötävaikutusvelvollisuus konkurssissa säilyisi ennallaan, minkä lisäksi konkurssimenettelyssä voitaisiin poikkeuksellisissa tapauksissa tehdä ulosottoselvitys. Velallisen ulosottoselvityksessä antamia tietoja voitaisiin käyttää konkurssipesän selvittämiseksi ja omaisuuden kartoittamiseksi konkurssipesään, mutta niitä ei voitaisi käyttää velallisen saattamiseksi syytteeseen tai näyttönä rikosprosessissa. Pesähoitajaa ja velkojia koskisi salassapitovelvollisuus ulosottoselvityksen sisällöstä.

Valiokunta toteaa, että konkurssissa itsekriminointisuoja asettaa punnittavaksi kaksi intressiä: yhtäällä on konkurssin tavoite turvata konkurssipesän selvitys ja velkojien maksusaantioikeudet mahdollisimman tehokkaasti ja toisaalla on epäillyn tai syytetyn oikeusturva rikosprosessissa. Lisäksi on otettava huomioon rikosprosessin tavoite rikosvastuun tehokkaasta toteuttamisesta. Työryhmämietinnössä ehdotettu ulosottoselvitykselle pohjautuva malli olisi konkurssin tarkoituksen ja velkojien maksusaantioikeuksien toteuttamisen kannalta tehokas, sillä velallisella säilyisi laaja tiedonantovelvollisuus ja velallisen ulosottoselvityksessä antamia tietoja voitaisiin hyödyntää konkurssimenettelyssä. Ulosotossa käytössä oleva ulosottoselvitys ei kuitenkaan ole vaikeuksista siirrettävissä konkurssimenettelyyn, sillä toisin kuin ulosotto konkurssi ei ole viranomaistoimintaa, jota tehdään virkavastuulla. Varmuutta ei näin olisi siitä, että konkurssissa käytettynä ulosoton malli olisi riittävän tehokas oikeusturvataa velallisen itsekriminointisuojan toteuttamiseksi.

Asiaa harkittuaan valiokunta on päätenyt puoltamaan hallituksen esityksessä ehdotettua mallia, jossa itsekriminointisuoja konkurssissa kirjattaisiin lakiin ja suojatoteutettaisiin velallisen vaitiolo-oikeutena niistä seikoista, jotka

liittyvät samanaikaisesti vireillä olevaan esitutkintaan tai rikosprosessiin. Voidaan pitää tärkeänä, että itsekriminointisuojusta konkurssissa säädetään lain tasolla, koska kyse on velallisen ja velkojien kannalta keskeisestä periaatteesta, jolla on käytännön merkitystä. Edellä esitetty merkitsee sitä, että itsekriminointisuojan toteuttamistapa konkurssissa eroaa ulosotosta, mutta edellä todetuin tavoin ulosotossa käytössä oleva järjestelmä ei ole vaikeuksista siirrettävissä konkurssiin kyseisten menettelyjen erojen vuoksi.

On kuitenkin selvää, että konkurssivelallisen vaitiolo-oikeus on vaikea sovittaa yhteen konkurssin tarkoituksien kanssa, koska velallisen antamalla tiedoilla on keskeinen merkitys konkurssimenettelyssä ja velkojien oikeuksien toteuttamisessa. Tältä osin valiokunta on antanut painoa sille, että hallituksen esittämässä muodossa vaitiolo-oikeus on sekä ajallisesti että sisällöllisesti rajoitettu. Ajallisesti esitys koskee tilannetta, jolloin konkurssi ja rikosasia ovat vireillä samanaikaisesti. Tätä voidaan ihmisoikeustuomioistuimen ja korkeimman oikeuden oikeuskäytännön valossa pitää itsekriminointisuojan toteuttamisen kannalta ydinalueena. Ehdotus on siten tältä osin tarkkarajainen ja pesänselvityksessä yksinkertainen soveltaa. Lisäksi tietojen, joista velallinen voi konkurssimenettelyssä vaieta, tulee liittyä seikkoihin, joiden vuoksi velallinen on epäillyn tai syytetyn asemassa. Vaitiolo-oikeus ei siten anna velalliselle yleistä oikeutta olla antamatta pesähoitajalle tietoja, vaan muut kuin rikosasiassa merkitykselliset tiedot velallisen on annettava normaaliin tapaan. Valiokunta pitää tätä velkojien oikeuksien kannalta hyvin tärkeänä. Toisaalta on myös huomattava, että pesähoitaja ei ole pelkästään niiden tietojen varassa, joita velallinen antaa, vaan pesähoitajalla on myös muita tietolähteitä. Sellaisia tietoja, joista velallinen vaikeenee, on siten mahdollista hankkia esimerkiksi kirjanpidon tai sidosryhmien haastattelujen avulla. Ottaen kuitenkin huomioon, että kyse on uudesta haasteellisesta aihepiiristä koskevasta sääntelystä, valiokunta pitää tärkeänä, että sääntelyn toimivuutta käytännössä seurataan.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä itsekriminointisuoja on eräissä tapauksissa annettu vaikutusta myös sellaisissa tilanteissa, joissa henkilö ei vielä ole epäiltyä tai syytteessä rikoksesta tai ei ole vielä tietoinen tästä. Hallituksen esityksessä esitetty sääntely ei koske tällaisia tilanteita eikä se ratkaise kysymystä siitä, voidaanko velallisen konkurssimenettelyssä sanktiouhan alla antamia tietoja hyödyntää myöhemmässä rikosprosessissa todisteena. Valiokunta pitää valitettavana, ettei esitys koske todisteiden hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä. Saadun selvityksen mukaan todistelua koskevia kysymyksiä pohditaan kuitenkin laaja-alaisesti toisessa oikeusministeriön hankkeessa. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kyseisen hankkeen yhteydessä arvioidaan myös todisteiden hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä itsekriminointisuojan kannalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki konkurssilain muuttamisesta

4 luku. Velallisen asema konkurssissa.

5 §. Itsekriminointisuoja. Pykälässä säädetään velallisen itsekriminointisuoja, joka toteutetaan säätämällä velalliselle tietyn edellytyksin oikeus olla vaiti konkurssimenettelyssä. Säännöksen soveltamisen ajallisen ulottuvuuden osalta keskeistä on, että velallinen on samanaikaisesti epäiltyä esitutkinnassa tai syytettynä. Ajallisen ulottuvuuden osalta valiokunta viittaa hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn.

Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että velallinen itse arvioisi, koskevatko konkurssimenettelyssä annettavaksi säädetyt tiedot samoja seikkoja kuin rikosprosessi. Tätä voidaan käytännön kannalta pitää jossain määrin ongelmallisena ja mahdollisia tulkintaepäselvyyksiä aiheuttavana. On kuitenkin huomattava, että säännös ei tältä osin tuo oikeustilaan muutosta, sillä siinä omaksuttu ratkaisu perustuu korkeimman oikeuden oikeuskäytäntöön (ks. mm. KKO 2009:80 ja 2010:49). Korkein

oikeus on ratkaisuissaan todennut, että oikeutta pysyä vaiti on arvioitava syytetyn näkökulmasta ja niiden tietojen perusteella, joita hänellä silloin on, kun häneltä pakon tai rangaistuksen uhalla vaaditaan tietoja. Syytetyllä ei ole velvollisuutta antaa sellaisia tietoja, joiden hän on perustellusti voinut arvioida vaarantavan tai heikentävän omia puolustusmahdollisuuksiaan. Korkein oikeus on lisäksi todennut, että samasta lähtökohdasta on arvioitava myös sitä, miten läheisesti tiedot liittyvät siihen rikokseen, josta henkilö on samaan aikaan epäiltyä. Tältä osin korkein oikeus on viitannut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, jonka mukaan riittävää tässä suhteessa on jo se, ettei tietoja vaadittaessa ole voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tiedot saattavat olla merkityksellisiä rikosasiassa.

Tietojen osalta pykälässä viitataan konkurssilain 5 §:ään, jossa säädetty velallisen tiedonanto- ja myötävaikutusvelvollisuus on hyvin laaja. Velallisen edellytetään muun muassa antavan tietoja konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta ja konkurssisaatavista sekä antavan muut pesänhoitajan tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin, että velallisen vaitiolo-oikeuden tulisi koskea vain suullisesti annettavia tietoja. Tällainen rajausta olisi kuitenkin keinotekoinen, minkä vuoksi valiokunta katsoo, että velallisen vaitiolo-oikeus pitää sisällään myös sen, että velallisella ei ole velvollisuutta antaa pesänhoitajalle asiakirjaa, joka edistäisi rikoksen selvittämistä. Se, ettei velallisella ole aktiivista velvollisuutta antaa tiettyä asiakirjaa, ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö pesänhoitaja voisi hankkia tietoa tai asiakirjaa muilla keinoin. Tästä ei myöskään seuraa sitä, että velallinen voisi vaitiolo-oikeuteen vedoten jättää luovuttamatta koko kirjanpitoaineistonsa pesänhoitajalle.

Pykälästä tai sen yksityiskohtaisista perusteluista ei ilmene, onko sillä merkitystä, mistä rikoksesta velallinen on epäiltyä esitutkinnassa tai syytteessä. Valiokunnan näkemyksen mukaan tällä ei ole suoranaista merkitystä. Voidaan kuitenkin arvioida, että tyypillisesti itse-

kriminointitilanteet tulevat ajankohtaisiksi velallisen rikoksia koskevien rikosprosessien yhteydessä.

Selvyyden vuoksi valiokunta myös toteaa, että itsekriminointisuoja konkurssimenettelyssä on "itse"-sidonnainen. Jos esimerkiksi veljekset X ja Y ovat avoimen yhtiön yhtiömiehiä ja X on epäiltynä rikoksesta, jolla on liittyviä avoimen yhtiön toimintaan, X voi tältä osin jättää antamatta tietoja yhtiön toiminnasta itsekriminointisuojaan vedoten. Sen sijaan, jos Y ei ole rikoksesta epäilty, hänellä ei ole oikeutta olla antamatta tietoja yhtiön toiminnasta sillä perusteella, että pyydetty tieto kriminoisi X:ää. Näin olisi siitakin huolimatta, että Y:tä ei voida rikosoikeudenkäynnissä velvoittaa todistamaan veljeään vastaan.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että pykälässä tarkoitettu vaitiolo-oikeus ei anna velalliselle oikeutta kertoa säännöksessä tarkoitetuista tiedoista vääriä tietoja. Lisäksi, jos velallinen pykälän nojalla jättää antamatta tietoja, hänen tulee konkurssilain 6 §:n 1 momenttiin ehdotetun tarkistuksen mukaan ilmoittaa tästä viimeistään pesäluettelon vahvistamisen yhteydessä. Erillistä ilmoitusvelvollisuutta ja sille asetettua ajallista takarajaa perustellaan tarpeella varmistaa pesäluettelon oikeellisuus. Jos velallinen käyttäisi vaitiolo-oikeutta väärin, se johtaisi rikosoikeudelliseen vastuuseen velallisen petoksesta.

Valiokunta toteaa, että rikosprosessissa epäilty tai syytetty saa jättää kertomatta tietoja samoin kuin antaa vääriä tietoja. Toisin kuin ri-

kosprosessissa pääsääntönä konkurssissa on kuitenkin velallisen totuusvelvollisuus. Lisäksi pykälässä säädetään nimenomaisesti velallisen oikeudesta pysyä vaiti. Nämä seikat huomioon ottaen valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn ja katsoo, ettei vaitiolo-oikeus pidä sisällään sitä, että velallisella olisi samalla oikeus myös valehdella niistä seikoista, joita säännöksessä tarkoitetaan.

Pykälän perusteluista ilmenee, että säännöksen soveltaminen perustuu ja tietojenantovelvollisuuden rajoituksen sovellettavaksi tuleminen edellyttää, että velallinen itse ilmoittaa jättävänsä rikosepäilyn perusteella tietoja antamatta. Velallisen on tällöin myös kerrottava, mihin rikosepäilyyn sanotut tiedot liittyvät. Ottaen huomioon, että sääntely perustuu velallisen aktiivisuudelle, on valiokunnan mukaan välttämätöntä huolehtia siitä, että konkurssivelalliset ovat käytännössä tietoisia paitsi vaitiolo-oikeudestaan myös oikeuden käyttämisen edellytyksistä ja siihen liittyvistä velvollisuuksistaan ja vastuustaan. Tämän varmistamiseksi valiokunta pitää tärkeänä, että konkurssiasiaain neuvottelukunta ja konkurssiasiamies ohjeistavat pesänhoitajia tarvittavan informaation antamisesta velallisille.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Aino-Kaisa Pekonen /vas
vpj.	Stefan Wallin /r	Jani Toivola /vihr
jäs.	Johanna Jurva /ps	Kari Tolvanen /kok
	Antti Lindtman /sd	Ari Torniainen /kesk
	Markku Mäntymaa /kok	Kaj Turunen /ps
	Johanna Ojala-Niemelä /sd	Peter Östman /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.